

KRITISKE ANALYSER

Af Henrik Herløv Lund, økonom og velfærdsforsker – cand.scient. adm.

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

Notat, rev. 10.11.16

MODSTAND MOD GLOBALISERINGEN BAG AMERIKANSK VALG OG BREXIT.

I det amerikanske valg har de to hovedpersoners mindre sympatiske sider spillet en fremtrædende rolle. Men det er vigtigt ikke at overse, at en af de vigtigste drivkræfter for udfaldet er et oprør og en frustration i den hvide amerikanske middelklasse ude i den amerikanske USA's provins mod globaliseringen. En globalisering, som den økonomiske og politiske elite i metropolerne har lukreret på og fremmet, men som har kostet "underUSA" jobs og indkomst. Denne frustration forsømte Clinton og det demokratiske parti at adressere og give løsninger på, måske fordi de i stedet satsede på en alliance med de store banker og selskaber og den kreative klasse. Derfor tabte Clinton og demokraterne. Og ved at Clinton overlod til Trump og højrefløjen at artikulere modstanden mod globaliseringen og give løsninger på problemerne har man naturligvis fået – højreorienterede løsninger i stedet.

1. Hvad sker bag det politiske spil?

Det er i det nylige amerikanske valg vigtigt at se bag om valgkampagnen og det politiske spil. Det kan indrømmet være svært, når begge kandidater har fremvist så klare negative og usympatiske sider, som man må tage afstand fra: Trump fx sexisme og racisme, Clinton fx utroværdighed og korrupsion. Ligesom det må anerkendes, at også andre faktorer såsom fx religion og etniske og skel har spillet en rolle i valget.

Men bag det politiske spil er vigtige økonomiske og sociale drivkræfter og forandringer på spil. Her bærer det aktuelle amerikanske valg mindelser om den nylige Brexitafstemning i Storbritannien. I begge tilfælde er udfaldet ikke mindst et udtryk for et oprør i den amerikanske middelklasse mod den globalisering, som den økonomiske og politiske elite ellers har dyrket.

2. Globalisering er ikke bare win – win.

Globalisering fremstilles ellers af toneangivende borgerlige økonomer, som et vinderprojekt for samfundet

De fremfører, at gennem åbne grænser, frihandel og økonomisk integration får kapitalmarkederne og virksomheder større markeder og øget tilgang af arbejdskraft, forbrugerne får billigere varer og økonomien effektiviseres, der skabes nye arbejdspladser og velstanden vokser.

Dette sker også for de store banker og de multinationale, for metropolerne og den kreative klasse af lønmodtagere beskæftiget her.

Men at globaliseringen også har bagsider og tabere, får hos de borgerlige økonomer og politikere lov til at stå mere i det dunkle.

Men de er der taberne:

Ikke alle virksomheder får gevinst af globaliseringen: Tabere er for det første de mindre hjemlige industrivirksomheder, som presses af udenlandsk konkurrence og som ofte enten bukker under eller må flytte til lavlønslande.

3. Job tab og indkomststagnation.

Heller ikke alle lønmodtagere får del i velstanden og de nye jobs fra globaliseringen:

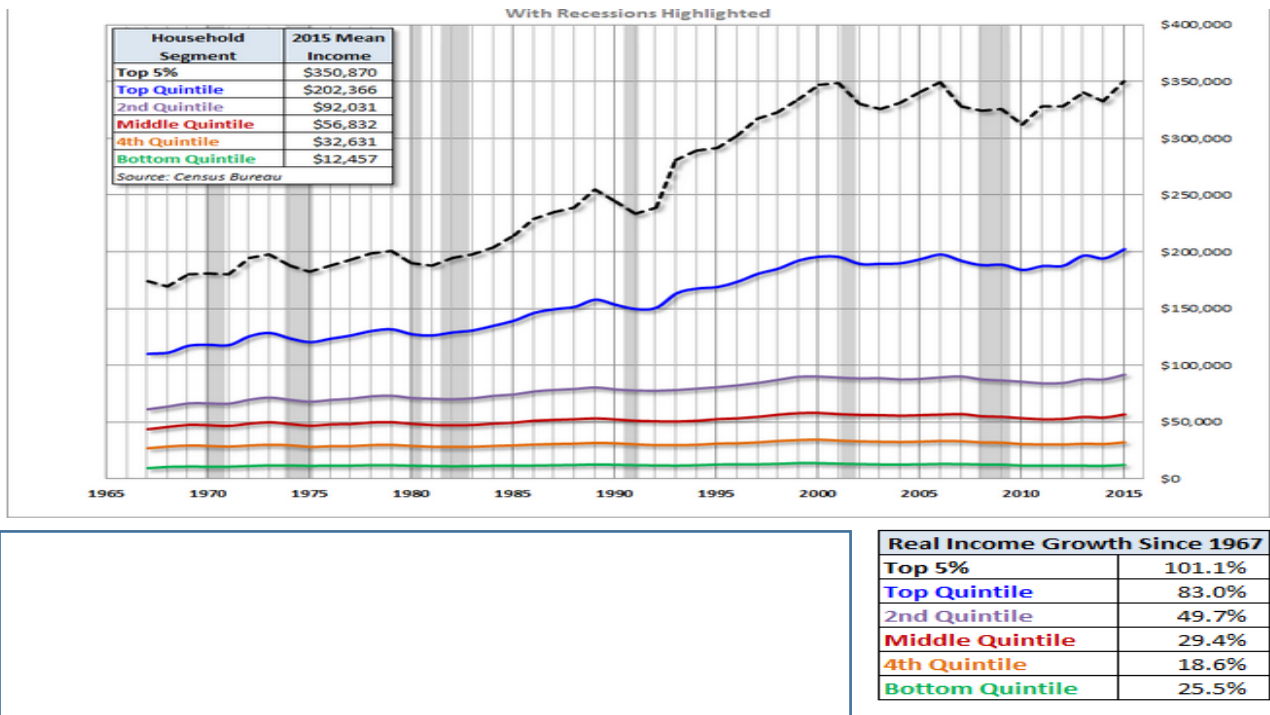
Tabere er for det andet de lavere kvalificerede arbejdere hos den hjemlige industrikapital og befolkningen ude i provinsen, som ser arbejdspladser forsvinde til Østeuropa, til Sydøstasien eller til Sydamerika. I USA vurderes mellem 5 og 10 millioner jobs at være forsvundet fra 90'erne til i dag.¹

Eller hvis løn og levestandard trues af migrantarbejdere, der i kraft af fri bevægelighed over grænserne kan byde sig til under tariffene, eller trues af lavtlønslande, hvortil arbejdskraftintensiv produktion outsources.

I USA er realindkomsten for de laveste 60 % af indkomsterne gennem de seneste 50 år stort stået stille med en årlig vækst på under en ½ pct. mens indkomsterne for de højeste 5 % er steget med 4 pct. årligt i gennemsnit.

¹) Scott, Robert E. : Fast track to lost jobs and lower wages. Huffington Post, 04.12.15
[http://www.huffingtonpost.com/robert-e-scott/fast-track-to-lost-jobs-a b 7042270.html](http://www.huffingtonpost.com/robert-e-scott/fast-track-to-lost-jobs-a-b-7042270.html)

Figur: Udvikling 1965 – 2015 i gns. real husholdningsindkomst fordelt på kvintiler og de øverste 5 pct.²

Og mens indkomst og formuer koncentrerer hos rige aktionærer og virksomhedsejere, ser brede kredse af den jævne befolkningen uligheden vokse og velfærdsordningerne blive udhulet.

I dag lever i USA 15 pct. af befolkningen under fattigdomsgrænsen mod 11 pct. i 1973. Og 104 millioner amerikanere vurderes at være ”working poor”, som fordi lønnen er så lav må have flere jobs for at forsørge deres familier.³

4. Det politiske system afkoblet fra folkedybet.

Denne udvikling har kunnet foregå upåagtet af den politiske elite i USA og Storbritannien takket være politiske systemer, der navnlig i USA har favoriseret de superrige og de store selskaber og bankers indflydelse.

²) Kilde: Short, Doug: US incomes – a 49 year perspective. 15.09.16

<https://www.advisorperspectives.com/dshort/updates/2016/09/15/u-s-household-incomes-a-49-year-perspective>

³) Jf. Berlingske: Amerikanerne har mistet middelklassen. 02.01.15

<http://www.b.dk/globalt/amerikanerne-har-mistet-middelklassen>

De har købt sig indflydelse gennem omfattende donationer til kandidaterne og herigennem ikke blot skaffet sig massive skattelettelser på den brede velfærds bekostning, men også gennem fx at promovere frihandelsaftaler fremmet den globalisering, som de selv profiterer af.

Samtidig er middelklassens vanskeligheder ved at finde arbejde og fastholde levestandarden i høj grad blevet overset eller endog ignoreret af den politiske elite.

Derfor opleves den politiske elite igen navnlig i USA som utroværdig af det oversete folkedyb og det etablerede politiske system opleves endog af nogle som korrupt.

5. Clinton tabte på ikke at adressere middelklassens problemer.

Som anført er der selvsagt andre forhold end globaliseringen, som haft indflydelse på udfaldet af valget i USA henholdsvis på Brexitafstemningen i Storbritannien. I USA fx som nævnt race og religion.

Men det ændrer ikke på, at de økonomiske og sociale konsekvenser af globaliseringen har spillet en væsentlig rolle for udfaldet af det amerikanske valg. Der har i det brede, jævne kredse af det amerikanske folk ude i den amerikanske provins været og er en ægte og dybfølt vrede over, at de er blevet tabere i et globaliseringsspil, som primært har eliterne i USA's metropoler som vindere.

Selvom det demokratiske parti i USA traditionelt har været knyttet til fagbevægelsen i USA og værnet om de dårligst stilledes vilkår, så forsømte Hillary Clinton og demokraterne i udstrakt grad at adressere og give løsninger på modstanden mod globaliseringen og dens konsekvenser. Måske fordi hun i nok så høj grad reelt satsede på en alliance med de store banker og selskaber og på opbakning fra "den kreative klasse".

Derfor tabte hun og demokraterne valget.

6. Nu får USA højreorienterede løsninger.

Hvad der er nok så slemt, er at Clinton og demokraterne ikke bare tabte præsidentvalget, men de tabte også valget til kongressen, hvor der nu er republikansk flertal.

Ved at Clinton overlod til Trump og højrefløjen at artikulere modstanden mod globaliseringen og give løsninger på problemerne har man naturligvis fået – højreorienterede løsninger. Fx er Trumps forslag om deportation af illegale immigranter ikke en acceptabel løsning.

Og hans forslag om skattelettelser som middel til at bekæmpe indkomststagnation og skabe jobs vil efter al sandsynlighed blot vil favorisere de rige og gå ud over den fælles velfærd, hvor pengene vil blive taget.

Hvilket bare vil øge uligheden.

Samtidig er der med et republikansk flertal i kongressen åbnet op for gennemførelse af alle mulige reaktionære konservative mærkesager såsom et opgør med Obamacare, begrænsning af retten til abort o.l..

Henrik Herløv Lund, økonom og velfærdsforsker - cand. scient. adm.

Uafhængig

HENVISNING:

Jeg udgiver nyhedsbrevet KRITISKE ANALYSER" (om velfærd, økonomi og neoliberalisme).

Vederlagsfrit abonnement kan tegnes ved at maile til herloevlund@mail.dk

Alle rapporter og artikler kan downloades på henrikherloevlund.dk under "Artikler og rapporter"